

Godišnji izveštaj o aktivnostima Misije OEBS u Srbiji i Crnoj Gori za 2005. godinu

Sadržaj:

Uvod

Poruka šefa Misije OEBS u Srbiji i Crnoj Gori, ambasadora
Mauricija Masarija

Politička i vojna dimenzija

Reforma policije
Južna Srbija
Borba protiv terorizma

Ljudska dimenzija

Povratak izbeglica
Ratni zločini i pomirenja
Reforma parlamenta i lokalne uprave
Borba protiv korupcije
Borba protiv organizovanog kriminala i trgovine ljudima
Ljudska prava
Nacionalne manjine
Mediji

Ekonomska i ekološka dimenzija

Unapređenje ekonomskog razvoja
Zaštita životne sredine

Aneks

Uvod

Godišnji izveštaj je pripremio Odeljenje za štampu i javno informisanje, koje je sastavni deo Misije OEBS u Srbiji i Crnoj Gori, sa ciljem pružanja informacija o aktivnostima Misije u 2005. godini. Ovaj izveštaj je namenjen našim partnerima na državnom nivou, drugim međunarodnim organizacijama, ambasadama i javnosti.

Misija OEBS u Srbiji i Crnoj Gori sada ulazi u šestu godinu rada, a uspostavljena je odlukom Stalnog saveta OEBS-a iz januara 2001. godine. Nakon ratifikacije Beogradskog sporazuma, u februaru 2003. godine, "Misija OEBS u Federalnoj Republici Jugoslaviji" menja naziv u "Misija OEBS u Srbiji i Crnoj Gori". Kancelarija Misije u Podgorici, uspostavljena odlukom Stalnog saveta u januaru 2002. godine, uživa značajnu autonomiju u sprovođenju mandata Misije u Crnoj Gori.

U skladu sa svojim mandatom, Misija blisko saraduje sa Vladom Srbije i Crne Gore, pružajući pomoć i ekspertizu nadležnim organima na svim nivoima, radi sa zainteresovanim pojedincima, grupama i organizacijama, u domenu demokratizacije i zaštite ljudskih prava, uključujući i prava nacionalnih manjina.

Mnogobrojne aktivnosti Misije su podeljene u tri glavne grupacije: aktivnosti u domenu politike i vojske, aktivnosti u radu sa ljudima i aktivnosti u domenu ekonomije i životne sredine. Pod vođstvom Kancelarije šefa Misije i uz podršku Odeljenja za administraciju, osoblje Misije radi na pet tematskih programa: sprovođenje zakona, vladavina zakona/ljudska prava, mediji, demokratizacija, ekonomija i životna sredina. Većina aktivnosti Misije se obavlja uz saradnju između odeljenja. Ovaj godišnji izveštaj daje pregled aktivnosti Misije u prethodnoj godini, pri čemu se mnoge aktivnosti odnose na probleme koji zahtevaju aktivno angažovanje i u 2006. godini.

Misija OEBS veruje da je budućnost Srbije i Crne Gore u Evropi, kao punopravnog člana evro-atlantskih institucija i ostaje posvećena pružanju pomoći državi koja se nalazi na putu ka ovakvoj budućnosti.

Poruka šefa Misije OEBS u Srbiji i Crnoj Gori, ambasadora Mauricija Masarija

5. oktobra 2005. godine državna zajednica Srbija i Crna Gora dobila je poziv od Evropske unije da započne pregovore za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ovaj poziv je upućen na petogodišnjicu pada Miloševićevog režima i dobar je pokazatelj onoga koliko je Srbija i Crna Gora napredovala od mračnih dana rata, međunarodne izolacije i ekonomskih sankcija. Pregovori za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju predstavljaju prvi formalni korak ka integraciji u Evropsku uniju i trebalo bi da predstavljaju dalji podstrek za Srbiju i Crnu Goru u sprovođenju važnih političkih i ekonomskih reformi koje su neophodne za poboljšanje zdravlja njihovih društava i života njihovih građana.

Državna zajednica Srbija i Crna Gora i njene dve republike članice suočavaju se sa ogromnim izazovima u procesu konsolidovanja demokratskih reformi. Zaposleni u Misiji OEBS u Beogradu (Srbija), kancelarija Misije u južnoj Srbiji, kancelarija u Podgorici (Crna Gora), kao i dva viša centra za obuku policije (po jedan u svakoj republici) tokom prošle godine nastavili su da streme ka postizanju tri glavna cilja, a oni su sledeći:

- Promovisanje političkog pomirenja i pomirenja među ljudima u zemlji i u regionu;
- Jačanje bezbednosti i stabilnosti;
- Jačanje kapaciteta domaćih institucija kako bi mogle da ispune međunarodne demokratske standarde neophodne za integraciju u evropske i evro-atlantske strukture.

Regionalno pomirenje i saradnja znatno su napredovali tokom 2005. godine, čemu, u velikom broju slučajeva, treba zahvaliti podršci koju je pružio OEBS. Na primer, visoki zvaničnici iz Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske sastali su se u Sarajevu januara 2005. godine kada su usvojili Deklaraciju o principima za rešavanje preostalih pitanja izbeglica do kraja 2006. godine. Ovaj sastanak su pozdravile i podržale Misije OEBS, Kancelarija UNHCR-a i Delegacija Evropske komisije, koje takođe prate i podržavaju izuzetno važnu implementaciju ove humanitarne inicijative.

Sudije i tužioci iz ovih istih zemalja sastali su se dva puta tokom 2005. godine pod pokroviteljstvom OEBS-a kako bi razgovarali o praktičnim načinima za poboljšanje međudržavne saradnje na polju pravosuđa u vezi sa slučajevima ratnih zločina, što je nastavak procesa započetog krajem 2004. godine na Paliću, gradu na severu Srbije. Misije OEBS pružile su podršku inicijativi nevladinih organizacija pod nazivom "Igmanska inicijativa" u organizaciji dva predsednička sastanka istih ovih zemalja u toku 2005. godine, od kojih je jedan održan u Beogradu, a drugi u Sarajevu, koji je obeležio desetogodišnjicu od masakra u Srebrenici i potpisivanja Dejtonskog sporazuma.

U Srbiji i Crnoj Gori, Misija je nastavila da daje podršku **programu pomirenja i pravde** vezanih za istoriju zemlje. Posebnu pažnju posvetili smo kampanjama usmerenim ka podizanju javne svesti o pitanjima ratnih zločina i potrebe za potpunom saradnjom sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Takođe smo organizovali seriju panela za studente sa ciljem da ih ohrabrimo da razgovaraju o odnosu koji postoji između suočavanja sa prošlošću i suočavanja sa budućnošću. Insistirajući da se poslednji haški optuženik izvede pred lice međunarodne pravde u Hagu, Misija je takođe pružala praktičnu pomoć policiji, tužilaštvu i sudijama odgovornim za izvođenje pred domaće sudove ostalih optuženika za ratne zločine.

U vezi sa podrškom Misije naporima usmerenim ka post-konfliktnom pomirenju, Misija je nastavila u 2005. godini sa **podrškom stabilnosti i bezbednosti** kroz razvoj sveobuhvatnijih i tolerantnijih multi-etničkih institucija. Raznoliki region južne Srbije napravio je odlučujući korak napred kada su vlasti Republike Srbije - uz podršku Misije OEBS i drugih predstavnika međunarodne zajednice - pozvale lidere zajednica etničkih Albanaca, Srba i Roma da se pridruže radu reorganizovanog Koordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđu. Uz učešće i podršku Misije, specijalne koordinacione grupe za bezbednost, medije, obrazovanje, ekonomski razvoj i uspostavljanje pravde počele su rad na ovim pitanjima. Iako još puno toga tek treba da se uradi, Ministarstva Vlade republike Srbije intenzivirala su dijalog sa lokalnim liderima i učinjen je opipljiv napredak po pitanju korišćenja udžbenika na albanskom jeziku u školama, obuci za multi-etničku policiju u južnoj Srbiji i integracije u lokalnim sudovima.

Uopšteno govoreći, programi Misije i u Srbiji i u Crnoj Gori nastavili su da usredsređuju svoju pažnju na ljudska prava, a naročito prava pripadnika nacionalnih manjina. Prava romske nacionalne manjine bila su poseban prioritet u godini kada su zemlje iz regiona, uključujući Srbiju i Crnu Goru, pokrenule regionalnu inicijativu Dekada uključivanja Roma. Jedan od doprinosa Misije ovim naporima bio je organizacija regionalne konferencije, u saradnji sa OEBS Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava državne zajednice Srbija i Crna Gora, u vezi sa rešavanjem važnog problema registracije građana Roma.

Pored napora da se promovišu pomirenje i stabilna i sveobuhvatna multietnička društva, veći deo svakodnevnih napora Misije usredsređen je na tekuće reforme koje su Srbiji i Crnoj Gori neophodne za **ispunjavanje međunarodnih demokratskih standarda**. Ozbiljne reforme potrebne su u policiji i sudstvu, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala i dalje su veoma važni prioriteti, a od suštinskog značaja je i nastavak reformi u sektoru medija. Značajni zakoni usvojeni su tokom 2005. godine i u Srbiji i Crnoj Gori, koji u velikom broju slučajeva odražavaju stručnu pomoć i podršku koju je Misija pružala poslednjih nekoliko godina. Jedan takav primer je i novi Krivični zakonik Republike Srbije, koji ukida krivične sankcije za uvredu i klevetu, i po prvi put uvodi komandnu odgovornost i zaštitu svedoka u zakonodavstvo. Takođe, i Srbija i Crna Gora usvojile su zakone kojima se jačaju demokratske institucije, uključujući nove zakone o policiji i slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Pored podrške koju Misija pruža razvoju neophodnih zakonodavnih okvira u Srbiji i Crnoj Gori, Misija je poslednjih godina sve više usredsređena na pružanje pomoći domaćim institucijama - sudovima, skupštinama, lokalnim vladinim telima, partnerima iz građanskog društva i ministarstvima- u procesu izgrađivanja kapaciteta za sprovođenje reformi. OEBS ima dugu tradiciju uspešnog preinačavanja obaveza zapisanih na papiru u praktična dela. Ubeđen sam da će upravo ova oblast Misiji biti najznačajnija u budućnosti, jer će Srbija i Crna Gora morati da pokažu praktičnu spremnost za punu evropsku i evro-atlantsku integraciju.

Kako se moj mandat približava kraju, postao sam uveren da su Srbija i Crna Gora na pravom putu. Tokom mog boravka, iskusio sam mnogo uspona i padova. Ubistvo premijera Republike Srbije Đinđića sigurno je bio jedan od najmračnijih trenutaka. Međutim, bilo je i mnogo lepih iskustava, naročito tokom poseta velikom broju škola i zajednica van Beograda, kada sam imao priliku da vidim kako mladi ljudi uzimaju svoje živote u svoje ruke u potrazi za novim mogućnostima.

Želeo bih da se zahvalim našim domaćim partnerima, kako u Vladi, tako i onima van nje, za njihovu saradnju na mnogim zajedničkim projektima. Hteo bih da dodam da naši projekti ne bi bili mogući ni bez nepokolebljive podrške svih država članica OEBS-a i drugih međunarodnih partnera i organizacija. Takođe bih voleo da izrazim svoju najiskreniju

zahvalnost svim ljudima koje sam upoznao tokom trogodišnjeg boravka u Srbiji i Crnoj Gori na pruženoj podršci i prijateljstvu.

Politička i vojna dimenzija

Reforma policije

Osnovna aktivnost Misije OEBS u Srbiji i Crnoj Gori odnosi se na pomoć u procesu reforme policije u obe republike članice. Misija smatra da građani zaslužuju policiju koja se efikasno bori protiv kriminala, ujedno poštujući prava građana. U tom smislu je potrebno da policajci budu pravilno obučeni, da potiču iz različitih zajednica, da poseduju modernu opremu i pravilan unutrašnji i spoljašnji nadzor. Srbija i Crna Gora još uvek nije u potpunosti ostvarila cilj uspostavljanja moderne, reprezentativne i demokratske policije, ali je postignut značajan napredak.

Od marta 2001. godine, uloga Misije u ovoj sferi je bila da pruža pomoć i savete tokom nadzora reforme policije. Glavni ciljevi su formiranje policije orijentisane ka zajednici, kao i oslobađanje policije od korupcije i da policija bude odgovorna demokratski izabranim vlastima. Misija je postala glavni koordinator međunarodne pomoći ministarstvima unutrašnjih poslova obe republike članice.

U Srbiji je pomoć, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, usredsređena na: edukaciju i razvoj policije, odgovornost i internu kontrolu, organizovan kriminal, sudsko veštačenje, graničnu policiju, policiju u lokalnoj zajednici, ratne zločine i strateški razvoj.

U novembru je Skupština Srbije usvojila novi zakon o policiji, što predstavlja značajan korak u transformaciji srpske policije. Zakon će inicirati promene u organizacionoj strukturi policije, načinu rada kriminalističke službe i strukturi internog nadzora.

Misija je, zajedno sa Savetom Evrope, Ministarstvu unutrašnjih poslova dostavila ekspertska mišljenja o nacrtima koji se tiču međunarodnih standarda i najboljih praksi.

Za potrebe obučavanja policije, Misija podržava sprovođenje Programa za razvoj policije, koji akcenat stavlja na služenje zajednici, rukovođenje i nadzor. Misija je, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, takođe preduzela inicijativu da se izvrši reforma Visokoškolske policijske ustanove u Sremskoj Kamenici u objekat za obuku koji je u potpunosti funkcionalan. Obučavanje policije usresređeno je na 'obuku trenera' kako bi se unapredili domaći kapaciteti i podržale reforme.

Kao prioritet je takođe izdvojena i potreba da se razvije nova i sveobuhvatna kriminalistička policija. Ovo podrazumeva razvoj kvalitetnog sistema upravljanja kako bi se omogućio nesmetani lanac dokaza od mesta zločina do kriminalističke laboratorije, a zatim do suda. Nova oprema, dobijena velikodušnom donacijom Norveške vlade predata je kriminološko-tehničkom centru za obučavanje u Nišu. Ova donacija biće praćena neophodnom obukom, seminarima i posetama inostranstvu u cilju učenja.

U Crnoj Gori je u toku sličan projekat za uspostavljanje i opremanje kriminalističke laboratorije, uz podršku Sjedinjenih Američkih Država i Norveške.

Kao pomoć sprečavanju konflikata na jugu Srbije, Misija, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, podržava obuku lokalnih policijskih snaga iz različitih zajednica. Misija je po prvi put bila u mogućnosti da koristi ljudske resurse usavršene kroz OEBS program za razvoj obučavanja u policiji. Uz finansijsku pomoć Norveške vlade, objekti za obuku biće postavljeni u tri opštine: Bujanovac, Preševo i Medvedu.

U Crnoj Gori je proces primene Zakona o policiji već rezultirao brojnim ciljnim projektima obuke. Od maja 2004. godine sprovode se kursevi obuke na temu principa modernog rukovođenja, policije orijentisane ka zajednici i rešavanja problema komandira

stanica i prve linije nadzora. Misija takođe učestvuje na konferencijama velikih donatora na kojima ističe potrebe policije, u smislu opreme i buduće obuke.

Južna Srbija

Osnovna aktivnost Misije su aktivnosti na prevenciji konflikata između srpskih i albanskih zajednica na jugu Srbije. Napori su usmereni ka davanju udela albanskoj zajednici u radu njihovih lokalnih organa, stvaranje poverenja između različitih etničkih zajednica i stvaranje lokalne sudske i bezbedonosne strukture koja radi za sve ljude koji žive u tim opštinama.

Misija nastavlja da pomaže nadležnim organima u sprovođenju smernica iz mirovnog sporazuma iz 2001. godine, usmerenih ka reintegraciji albanske etničke zajednice. Kako bi potvrdili posvećenost smanjenju tenzije i promociji socio-ekonomskog razvoja i regionu, srpski predsednik Boris Tadić i premijer Vojislav Koštunica prisustvovali su ceremoniji koja je označavala ponovno pokretanje Koordinacionog tela za južnu Srbiju, sa članovima imenovanim od strane Vlade. Kao podršku radu Koordinacionog tela, Misija je podržavala formiranje osam Radnih grupa. Svaka od tih grupa bavi se određenom grupom problema (bezbednost, edukacija, zdravstvo, ekonomski razvoj, itd.) spajajući predstavnike relevantnih ministarstava centralne vlasti, lokalne zajednice i političke vođe i predstavnike lokalne administracije.

Radne grupe su od formiranja napravile određen progres. U polju edukacije, Ministar školstva je odobrio listu od preko 60 udžbenika. Tu listu je sačinila jedna od Radnih grupa, a knjige se koriste u školama koje nastavu obavljaju na albanskom jeziku.

Motivisana naporima da se u regionu stvori multietnička i efikasna policija, Misija je nastavila da pruža korisne podatke i smernice različitim grupama, zajednicama na lokalnom nivou, baveći se aktivnim pitanjima lokalne bezbednosti. Formirana su Opštinska veća za bezbednost u Medveđi, Bujanovcu i Preševu i organizovani su sastanci u sve tri opštine kako bi se poboljšala saradnja između služba policije. Norveška vlada velikodušno je ponudila finansiranje glavnog projekta kako bi se u 2006. godini olakšala obuka pripadnika policije u sve tri opštine.

Više od dvanaest advokata iz obe etničke zajednice u južnoj Srbiji, koji su koristili povoljnosti OEBS kursa za obuku, položili su svoj pravosudni ispit – kvalifikaciju koja se zahteva pri zapošljavanju u lokalnim pravosudnim organima i administraciji.

Znajući za značaj pravovremenog i tačnog informisanja građana, Misija je nastavila da pomaže lokalnim stanicama, u cilju poboljšanja kapaciteta. Programe na jezicima nacionalnih manjina sastavljaju relevantne redakcije i uključuju u redovnu programsku šemu.

Kako bi se ohrabrio ekonomski razvoj, Misija je podržala otvaranje centara za podršku malih i srednjih preduzeća (SME) u Vranju i Bujanovcu. Pored toga, Misija je ponovo organizovala takmičenje za "Najboljeg preduzetnika južne Srbije" za 2005. godinu.

Borba protiv terorizma

Tragični događaji od 11. septembra 2001. godine, pojačali su međunarodne napore u borbi protiv terorizma. Plan akcija za borbu protiv terorizma, usvojen u Bukureštu 2001. godine na Ministarskom Veću OEBS, obuhvata formiranje Jedinice za borbu protiv terorizma, u okviru OEBS Sekretarijata u Beču.

Međunarodna borba protiv terorizma zahteva aktivno učešće zemalja jugo-istočne Evrope, uključujući Srbiju i Crnu Goru.

Međunarodni terorizam uspeva da se razvije na mestima gde su državna struktura i jedinice državne bezbednosti slabi, na mestima sa nedovoljnom kontrolom granica i razvijenim organizovanim kriminalom. Srbija i Crna Gora i region u celini, imaju specifično bogato nasledstvo lakog naoružanja i godine političke i ekonomske izolacije iza sebe.

Misija je pomagala Srbiji i Crnoj Gori u sprečavanju međunarodnog terorizma, ohrabrivanjem regionalne saradnje i pomaganjem državi da ojača svoje političke institucije, službu policije i graničnu kontrolu. Granična policija Republike Srbije dobila je sofisticiranu kompjutersku opremu radi lakšeg prepoznavanja falsifikovanih putnih isprava. Specijalna oprema i napredna obuka pruženi su Nacionalnoj službi za pregovaranje oko talaca Ministarstva i jedinicama kriminalističkih obaveštajnih službi. Takođe su ohrabrivani direktni kontakti sa drugim policijskim odeljenjima. Svi ovi naponi doveli su do potpisivanja Memoranduma o razumevanju, između Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i Odbora švedske nacionalne policije. Ove mere prvenstveno imaju za cilj da pomognu Srbiji u borbi protiv organizovanog kriminala, ali takođe i da osnaže domaće kapacitete u borbi protiv terorizma.

Za potrebe poboljšanja kapaciteta Granične policijske službe u obe republike, za borbu protiv trgovine ljudima i trans-nacionalnog organizovanog kriminala, Misija je organizovala specijalne seminare za obuku, pružila tehničku opremu i pomogla pri razvijanju integrisane strategije rukovođenja granicama.

Pored toga, Misija je visokim državnim zvaničnicima pružila stručnu pomoć borbi protiv međunarodnog terorizma, organizovanjem predavanja na Akademiji za diplomatiju Ministarstva inostranih poslova Srbije i Crne Gore. Jedinica za borbu protiv terorizma je relevantnim zvaničnicima Srbije i Crne Gore, takođe organizovala obuku u Beogradu o saradnji zakonodavstva i pravosuđa u borbi protiv međunarodnog terorizma.

Ljudska dimenzija

Izbeglice i interno raseljenja lica

Srbija i Crna Gora, u odnosu na ostale države u regionu, ima najveći broj izbeglica. Prema podacima dobijenim od Kancelarije Ujedinjenih nacija Visokog Komesarijata za izbeglice (UNHCR), još uvek ima preko 100,000 izbeglica sa područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Pored toga, Srbija i Crna Gora je primila i veliki broj interno raseljenih lica (IDP) sa Kosova. Ovo je stavilo veliki teret na socijalne službe, kako u Srbiji, tako i u Crnoj Gori.

Misija je radu sa izbeglicama posvetila značajan deo svog celokupnog rada, u bliskoj saradnji sa UNHCR, Delegacijom Evropske komisije i drugim Misijama OEBS u regionu. Tokom 2005. godine, Misija se fokusirala na pružanje tehničke pomoći Srbiji i Crnoj Gori, u okviru ministarske Deklaracije o povratku izbeglica, potpisane u Sarajevu januara 2005. godine. Ovom deklaracijom su se do kraja 2006. godine, Vlade tri zemlje, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, posvetile razvoju „opštih smernica“ za iznalaženje rešenja za velike probleme koje izbeglice imaju. Sastanci predstavnika sve tri države, koji su usledili u Beogradu, Zagrebu i Budvi, su rezultirali listom zadataka koje države treba da ostvare kako bi ispunile svoje obaveze. Glavni elementi opštih smernica se odnose na: smeštaj, ostvarivanje prava, faktore infrastrukture i ekonomije, lokalnu integraciju, informacije i krajnje rokove za podnošenje molbi za kućnu negu i trajni boravak.

Vlade država u regionu će morati da udvostruče svoje napore za iznalaženje trajnih rešenja, tako da izbeglice na osnovu pravilnih informacija mogu da donesu odluku da li žele da se vrate u zemlju porekla ili da se integrišu u zemlje u koje su izbegli.

Na republičkom nivou, Misija je obezbedila tehničku pomoć Srpskom komesarijatu za izbeglice i interno raseljena lica. Kroz program pravne pomoći, pod rukovodstvom Misije, advokati iz nevladinih organizacija su primili obuku o pripremi slučaja pred domaćim sudovima, kako bi im se pomoglo da pružaju bolju besplatnu pravnu pomoć izbeglicama i interno raseljenim licima.

U Crnoj Gori, Vlada je primila podršku nacionalnoj strategiji za rešavanje problema izbeglica i interno raseljenih lica.

Ratni zločini i pomirenje

Državna zajednica Srbije i Crne Gore je obavezna da u potpunosti saraduje sa Međunarodnim tribunalom za područje bivše Jugoslavije (ICTY). Kao članica Ujedinjenih nacija i potpisnica Dejtonskog sporazuma, obavezna je da sudu u Hagu isporuči sva lica optužena za ratne zločine. Podjednako je važno i da suđenje za ratne zločine pred domaćim sudovima, bude u skladu sa međunarodnim standardima. Brzo hapšenje pripadnika paravojskih jedinica, koji su na video zapisu zabeleženi kao ubijaju bosanske zatvorenika nakon pada Srebrenice, služi kao primer. Ipak, u kriminalnim predmetima je i dalje potrebna pomoć srpskoj policiji, tužiocima i pravosudnim organima, kao i poboljšana saradnja pravosudnih organa u regionu.

Misija je državnim organima pomogla u nacrtima amandmana Zakona o vladinim ovlašćenjima i procesuiranju zločina učinjenih suprotno međunarodnom humanitarnom zakonu, usmerenih ka poboljšanju procesa koji se vode protiv ratnih zločinaca. Misija je takođe omogućila formiranje Službe za istraživanje ratnih zločina u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova. Ipak, dodatni resursi i politička podrška su ostali osnovni faktor ojačanju nezavisnosti i sposobnosti za sprovođenje brojnih osetljivih istraga.

Misija je nadgledala domaća suđenja za ratne zločine kako bi obezbedila poštovanje međunarodnih standarda i olakšala regionalnu saradnju pravosudnih organa koji procesuiraju ratne zločine. Regionalni sastanak održan u novembru 2004. godine u severnom srpskom gradu Paliću, gde je domaćin bila Misija OEBS u Srbiji i Crnoj Gori, a predsedavao je OEBS Centar za prevenciju konflikta, pružio je ranu mogućnost da početak definisanja mehanizama za poboljšanje regionalne saradnje pravosudnih organa u procesima za ratne zločine. Proces regionalne saradnje, započet na Paliću se nastavio i u 2005. godini sastancima na Brionima (Hrvatska) i Mostaru (Bosna i Hercegovina). Sastanak na Brionima su posetili ministri i njihovi zamenici iz sve tri zemlje učesnice. Od kako je proces započeo na Paliću, preduzeti su značajni koraci i postignuti su značajni rezultati. Nekoliko primera za to su: redovno i nesmetano razmenjivanje dokaza, informacija i ekspertiza na temu ratnih zločina između pravosudnih organa Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije, koji su počeli da se odvijaju. Pored postojećeg pravnog okvira, ovi redovni sastanci su doprineli razvoju regionalnih instrumenata za saradnju u domenu procesuiranja ratnih zločina. Tokom 2005. godine, potpisani su sporazumi o saradnji između tužilaca Srbije, Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koji im omogućavaju da zaobiđu velike birokratske procedure. Ipak, u 2006. godini ostaje da se radi na problemima obezbeđenja nesmetane razmene dokaza, u svakom trenutku.

"Suočavanje sa budućnosti" je projekat pokrenut zajedno sa Evropskim pokretom za Srbiju, orjentisan ka promovisanju otvorene i iskrene diskusije između studenata univerziteta, na temu budućnosti njihove zemlje. Ipak, budućnost Srbije je pod senkom prošlosti, stoga je bavljenje pitanjem učešća Srbije u ratovima 90-ih godina na otvorenim forumima od velike važnosti. I članovi međunarodne zajednice i intelektualci iz Srbije su zajedno sa studentima razgovarali o ovim pitanjima na nizu panela održanim na Univerzitetima u Beogradu, Novom Pazaru i Nišu. 2006. godine, paneli će se održati u Novom Sadu, Kragujevcu i Subotici. Diskusije se snimaju, tako da će 35-minutni dokumentarni film biti napravljen u aprilu 2006. Studenti su takođe pozvani da učestvuju na takmičenju pisanja sastava.

Misija takođe veruje da je potrebno da javnost bude jasno informisana o značaju ovakve vrste suđenja za ratne zločine i da budu upoznati sa sadržajem Web sajta koje je u oktobru 2005. godine, pokrenula Kancelarija tužilaštva za ratne zločine. Ovaj sajt će olakšati pristup širokom nizu informacija koje objavljuje Kancelarija Tužilaštva, uključujući izjave za javnost, optužnice i detalje o različitim suđenjima koja su u toku.

Pored toga, Misija je uspostavila i sprovela kampanju o podizanju nivoa svesti, uključujući obuku novinara o izveštavanju o ratnim zločinima. U oktobru, grupa srpskih novinara je posetila Sud za ratne zločine u Sarajevu. Oni su se susreli sa zvaničnicima koji su im objasnili izazove i nagrade koji proističu iz rada sa novinarima na ovim osetljivim pitanjima. Novinari su takođe posetili i najozloglašenije mesto ratnih zločina koji su se dogodili u Srebrenici.

Podrška parlamentu i lokalnim organima vlasti

Kao mlada demokratija, državna zajednica Srbije i Crne Gore je još uvek u procesu razvijanja parlamentarnih institucija, kako na republičkom, tako i na opštinskom nivou. Da bi demokratija mogla da funkcioniše, potrebne su efikasne reprezentativne institucije koje odražavaju volju građana.

Misija je podržavala brojne projekte kako bi stvorila efikasnije i transparentnije parlamente u državnoj zajednici, na republičkom, pokrajinskom i opštinskom nivou.

Kao preduslovi za jačanje demokratije i vladavinu zakona u Srbiji i Crnoj Gori su istaknuti elementi demokratske kontrole i jasan zakonski okvir za vojsku, policiju i bezbedonosne agencije. Misija je organizovala aktivnosti usmerene ka ojačavanju demokratskih principa značajnih za sektor bezbednosti.

Misija veruje da je potrebno da građani imaju veće razumevanje načina rada Parlamenta. Srpski Parlament nastavlja da organizuje "dane otvorenih vrata" za širu javnost, posete škola i takmičenje u pisanju sastava. Mediji su takođe dobili temeljnu obuku o pravilnom načinu izveštavanja o Parlamentu.

U Srbiji, Savetnik za ljudske resurse pri Narodnoj Skupštini, je uz pomoć Misije, bio u mogućnosti da unapredi svoju kancelariju u naporima da efikasnije rukovodi osobljem. Na opštinskom nivou, OEBS je saradivala na stalnim sazivima konferencija gradova i opština, kako bi se predstavnici lokalnih nadležnih organa obučili o regulativama, ovlašćenjima i odgovornostima opštinskih odbornika i njihovog osoblja. Ovo je od ključnog značaja za razvitak efikasne i transparentne opštinske administracije, jer opštine pružaju niz usluga od vitalnog značaja za građane. 35 studenata završne godine su bili u dodiru sa praktičnim političkim radom, kao stažisti u Regionalnoj skupštini Vojvodine i Narodnoj skupštini u Beogradu. Kao podstrek etničkoj različitosti u opštinskoj administraciji, Misija je podržala razvoj programa za stažiranje mladih u zajednicama nacionalnih manjina.

Aktivnosti misije u Crnoj Gori su bile fokusirane na podršku regionalnoj parlamentarnoj saradnji kroz "Sekretarijat parlamentarnog foruma na Cetinju".

Podjednako u Srbiji i u Crnoj Gori, narodne skupštine i opštinska veća su takođe bili fokusirani na rad Misije na promovisanju jednakosti polova. U Srbiji je Misija pružila obimnu ekspertizu pri radu na nacrtu Zakona o jednakosti polova. Na opštinskom nivou, definisano je više od 50 fokusnih tačaka u vezi polova. Oni su tokom godine dobili obuku, a dalje proširenje ovog programa je planirano za 2006. godinu.

Kancelarija Misije u Podgorici, u saradnji sa Vladinom kancelarijom za jednakost polova, je primenila dva projekta koja se tiču jednakosti polova – finansiranje publikacije knjige "Jednakost polova u dokumentima OEBS" i obuka zaposlenih u crnogorskim opštinama pod nazivom "Fokusne tačke jednakosti polova."

Borba protiv korupcije

Državna zajednica je potpisnica Konvencije UN o borbi protiv korupcije. Ipak, postoji opšte rasprostranjeno mišljenje da je korupcija i dalje prisutna na različitim državnim nivoima. Visok nivo korupcije šteti naporima Srbije i Crne Gore da privuku strane investicije i time stvore mogućnosti za otvaranje novih radnih mesta za svoje građane.

Stoga je Misija OEBS podstakla i Srbiju i Crnu Goru da primene Konvenciju UN i druge relevantne međunarodne instrumente protiv korupcije, uvodeći izmene u zakonodavstvu na republičkom nivou.

U septembru je organizovana konferencija na visokom nivou. Tu konferenciju su zajedničkim naporima organizovali Misija i Ministarstvo pravde Republike Srbije, u saradnji sa Paktom za stabilnost i inicijativu anti-korupcije (SPAI). Konferenciju je otvorio srpski Premijer Vojislav Koštunica. Tom prilikom je bilo reči o potrebi primene međunarodnih standarda protiv korupcije u srpskom zakonodavstvu i praksi. Konferencija je bila praćena sa tri ekspertska seminara, kako bi se zaključci i preporuke sa konferencije formulisali u konkretne tehničke predloge.

Misija pruža pomoć i pravnu ekspertizu Vladama Srbije i Crne Gore, na mnoge teme iz zakonodavstva koje se odnose na dobro upravljanje i ekonomsku transparentnost. To se odnosi na javne nabavke, finansiranje političkih partija i sprečavanje sukoba interesa među visokim zvaničnicima, kao i uspostavljanje vrhovne institucije za reviziju. Misija je takođe obučavala i pomagala srpskoj kancelariji za javne nabavke i Komisiji za zaštitu prava.

OEBS je jedina međunarodna organizacija koja učestvuje kao članica Veća za borbu protiv korupcije, telo koje je osnovala Vlada Srbije i koje se bavi davanjem saveta i pružanjem podataka u borbi protiv korupcije.

U naporima da se Srbiji pomogne u smanjenju broja slučajeva primanja mita i u iznudama u resoru javnih usluga, Misija je pomagala Vladi u sačinjavanju nacрта sveobuhvatne strategije za borbu protiv korupcije i podržavala uspostavljanje posebnog tela za borbu protiv korupcije.

Misija je savetovala ekspertsku grupu koja je sačinjavala Zakon o Vrhovnoj instituciji za reviziju. Misija je pružila obuku i studije, uglavnom koristeći primer Slovenije, ekspertskej grupi i članovima Nacionalnog skupštinskog komiteta za finansije. Zakon o Vrhovnoj instituciji za reviziju je usvojen u novembru 2005. godine.

Borba protiv organizovanog kriminala i trgovine ljudima

Organizovani kriminal predstavlja ozbiljnu pretnju stabilnosti Srbije i Crne Gore i čitavom procesu političke i ekonomske reforme. Ubistvo Premijera Đinđića 2003. godine i ubistvo u 2005. godini pomoćnika šefa Direkcije kriminalističke službe, Slavoljuba Šćekića u Podgorici, su tragični podsetnici na potrebu pojačanih napora u borbi protiv organizovanog kriminala. Brojni slučajevi ubistava osoba na visokim položajima koji su se dogodili u nekoliko proteklih godina, su ostali nerešeni u obe republike. Svojevrsna transnacionalna priroda organizovanog kriminala predstavlja ozbiljnu pretnju, ne samo Srbiji i Crnoj Gori, već i regionu i čitavoj Evropi.

Uprkos značajnom progresu, vlasti u Srbiji i u Crnoj Gori i dalje nisu u mogućnosti da se efikasno bore sa pretnjom koju predstavlja organizovani kriminal. Ovo je delimično posledica nedovoljnog broja specijalnih obuka i resursa, loše strategije u borbi protiv korupcije i lošeg okvira zakonodavstva, ali takođe i posledica velikog obima ovog pitanja.

U cilju podrške vlastima u Srbiji i Crnoj Gori u borbi protiv organizovanog kriminala, Misija je od 2002. godine razvila svestran pristup, koji se bavi problemom sa aspekta zakona i kriminalističke službe. Pristup je koncentrisan oko četiri glavna elementa: institucionalizaciju odgovarajućeg zakonodavstva u borbi protiv organizovanog kriminala, povećanja kapaciteta policije, tužilaca, sudija i kaznenih institucija uključenih u domen organizovanog kriminala, pomaganje i savetovanje Ministarstava pravde i unutrašnjih poslova u Srbiji i u Crnoj Gori i praćenje suđenja članovima organizovanih kriminalnih grupa, sa aspekta poštovanja domaćih i međunarodnih standarda i pronalaženje delova pravosuđa kojima je potrebna pomoć.

Usvajanjem novog Krivičnog zakonika i Zakona o zaštiti svedoka u Srbiji, prvi put su upotrebljeni princip "komandne odgovornosti" i program za zaštitu svedoka. Obezbeđenje primene novog zakona o zaštiti svedoka, koji stupa na snagu 1. januara 2006. godine će biti prioritet.

Veliki naponi su takođe učinjeni na razvoj komunikacije tužilaca na regionalnom i međunarodnom nivou. Dinamičan odnos je uspostavljen sa italijanskom direkcijom za borbu protiv mafije. Ovo je rezultiralo aktivnom razmenom informacija, obukom i operativnim materijalom. Misija je takođe inicirala stvaranje ekspertske grupe koja će srpskom Ministarstvu unutrašnjih poslova, razviti Nacionalnu strategiju za borbu protiv organizovanog kriminala. U Crnoj Gori je Vlada takvu strategiju usvojila u julu 2005. godine, pod nazivom "Program za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije", koji u 2006. godini, treba da bude praćen detaljnijim planom akcije.

U borbi protiv trgovine ljudima, Misija je uspešno uspostavila i u praksi primenila, koncept mehanizama za upućivanje država. Uspostavljeni mehanizmi koji za čitav region postavljaju nove standarde, su sada u potpunosti predati lokalnim organima i time je državi omogućeno da ispoštuje međunarodne obaveze žrtava kršenja ljudskih prava, kao ključni element za uspešnu borbu protiv trgovine ljudima. Stoga možemo reći da je u Srbiji i Crnoj Gori učinjen značajan progres u unapređenju sfere zaštite ljudskih prava žrtava trgovine ljudima.

Drugi aspekt rada Misije u ovoj oblasti je poboljšanje profesionalnih kapaciteta policijske službe, pravosuđa, socijalnih radnika, kao i specijalizovanih nevladinih organizacija. Zasluge za pozitivan odziv se mogu pripisati konceptu saradnje sa domaćim ekspertima, sprovođenjem radionica širom regiona i kombinovanju učesnika iz svih institucija relevantnih za uspešno procesuiranje krivičnog dela. Sve ovo je ohrabrilu Misiju da planira nastavak takve vrste obuke i u 2006. godini.

Povećanje kapaciteta je takođe omogućeno i članovima Jedinice za finansijske istrage u borbi protiv "pranja novca". Takođe su pružene i specijalističke obuke i finansijska sredstva agencijama za sprovođenje zakona kako bi se efikasno unapredili rukovođenje postupcima na mestu zločina, kao i nauka o forenzici. Misija je takođe organizovala kurseve obuke u domenu kompjuterskog kriminala , što je bez presedana u Srbiji i Crnoj Gori.

Ljudska prava

Unapređenje i zaštita ljudskih prava su osnova mandata Misije. Misija pruža pomoć i ekspertizu nadležnim organima na svim nivoima, kao i grupama i organizacijama aktivnim u domenu demokratizacije i zaštite ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika nacionalnih manjina.

Prioriteti Misije u domenu ljudskih prava su: uspostavljanje i ojačavanje tela koja se bave zaštitom ljudskih prava, kao što su institucije Ombudsmana; zaštita nacionalnih manjina; izbeglice i interno raseljena lica (IDP); podrška lokalnoj vlasti; program jednakih mogućnosti i rodne ravnopravnosti; borba protiv trgovine ljudima; pristup pravosudnoj/zakonskoj pomoći; praćenje sprovođenja ljudskih prava.

Misija je pokušala da popuni praznine u znanju i sposobnostima državnih službenika, sudija i advokata iz nevladinog sektora koji se bave pitanjima ljudskih prava, u pogledu poštovanja ljudskih prava u Srbiji i Crnoj Gori. Naš partner na seminarima za obuku, Beogradski centar za ljudska prava (BCHR), je uključen u definisanje elemenata ljudskih prava u strategiji Srbije, kako bi se sproveo proces stabilizacije i pridruživanja (SAP). Zajedno sa ovim centrom i kancelarijom Evropske komisije u Beogradu, Misija će identifikovati potrebe za obukom državnih službenika u vezi sa elementima ljudskih prava u procesu stabilizacije i pridruživanja.

U Crnoj Gori, Misija je pomagala Ombudsmanu u kampanji javnog informisanja, koja se odvija u isto vreme kad i prvi godišnji izveštaj Ombudsmana.

U Srbiji je u oktobru 2005. godine Skupština formirala "Kancelariju zaštitnika građana", pored već postojećeg Ombudsmana koji radi u Vojvodini. Misija je već formulisala Akcioni plan, koji pružaju okvir pomoći koju međunarodna zajednica može da pruži Zaštitniku građana.

Misija takođe pomaže Ministarstvu pravde Republike Srbije u reformisanju sistema za izvršenje kaznenih mera, kako bi se obezbedilo poštovanje međunarodnih standarda. Ovo zahteva pristup problematici sa mnogih aspekata, počevši od obuke zaposlenih u zatvoru do reforme normativa. Nov i Zakon o izvršenju kaznenih mera Republike Srbije sačinjen je uz stručnu pomoć Misije, što je dovelo do mnogih pozitivnih promena koje se odnose na ljudska prava zatvorenika. Misija je prevela nov Zakon na jezike nacionalnih manjina, u okviru informativne kampanje koja se odnosi na zatvorenike koji su pripadnici nacionalnih manjina.

Misija je pomagala Ministarstvu pravde Republike Srbije pri izradi novog nastavnog programa za obučavanje u zatvorima. Uz pomoć Misije, Odeljenje zatvorske administracije je pospešilo sopstvene unutrašnje kapacitete za obuku novih regruta, a obuka je pružena i pretpostavljenima u lancu zaposlenih. Sve aktivnosti vezane za obuku su, uz pomoć OEBS-a, sprovedene u Centru za obučavanje osoblja u zatvoru, koje je 2004. godine otvoreno u Nišu.

U Crnoj Gori Misija je nastavila da pomaže već postojećem Centru za obučavanje zaposlenih u zatvoru, kako bi se omogućio neprekidni profesionalni razvoj službenika, kao i osnovna obuka za nove regrute. Misija je takođe podržavala Ombudsmana pri davanju informativnog materijala zatvorenicima, koji objašnjava ulogu institucije ljudskih prava u zaštiti njihovih prava.

Kroz projekat praćenja sprovođenja ljudskih prava i rukovođenje informisanjem (HRIM), Misija je nastavila da pomaže i savetuje nadležne organe, pojedince i organizacije, o ključnim pitanjima ljudskih prava, incidentima vezanim za kršenje ljudskih prava i pojedinačnim slučajevima koji se tiču zakonskih ili prestupa protiv organizacija koje se bave ljudskim pravima. HRIM je shvaćena kao alatka za rukovođenje, koja Misiji i drugim

borcima za ljudska prava pruža precizne i pravovremene interne informacije o aktivnostima Misije u domenu ljudskih prava. HRIM takođe služi kao mehanizam za procenu na koji način se mandat ljudskih prava Misije odlikava u aktivnostima Misije.

Misija je takođe aktivna u domenu praćenja sprovođenja ljudskih prava (HRM). Ovaj nadzor se formira na osnovu rukovođenja informacijama, dobijenim prikupljanjem relevantnih i tačnih podataka o situaciji sa ljudskim pravima u Srbiji i Crnoj Gori. Dalje, kao deo svoje politike edukativnog programa, Misija promovise reformu nastavnog programa policije, kako bi se uključile i osnove ljudskih prava.

Nacionalne manjine

Republike Srbija i Crna Gora imaju značajnu populaciju pripadnika nacionalnih manjina, čija kulturna i politička prava je potrebno poštovati. U obe republike učinjen je značajan napredak na stvaranju zakonodavnog okvira, po ugledu na evropske i međunarodne standarde, za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina.

Misija OEBS je u ovom momentu usredsređena na pružanju pomoći obema republikama, u cilju sprovođenja ovih obaveza.

Misija, kroz obuku zvaničnih službenika povećava svest o problemima sa kojima se suočavaju pripadnici nacionalnih manjina i podstiče toleranciju. Misija se fokusira na zvaničnike kojima je primarni zadatak rad na problemima pripadnika nacionalnih manjina. Ovaj posao povećanja kapaciteta se odvija na svim nivoima, od državne zajednice do lokalnih nivoa vlasti.

Takođe se pomaže pripadnicima policije iz Srbije i iz Crne Gore u proširenju kapaciteta rada na pitanjima tolerancije, što se čini zapošljavanjem policajaca pripadnika nacionalnih manjina i pružanjem obuke o načinu rešavanja krivičnih dela počinjenih iz mržnje.

Misija je posebnu pažnju posvetila romskoj zajednici. Srbija se kao potpisnica "Dekade uključenja Roma" 2004. godine obavezala da sačini strategiju za veće uključivanje romske zajednice u tokove društveno-ekonomskog života zemlje. Ipak, svi napori se zasnivaju na premisi da će Romi postati "punopravni građani" time što će dobiti mogućnost da dobiju identifikaciona dokumenta. U cilju rada na problemu, koji pokazuje da u Srbiji i regionu na hiljade Roma nema validnu legitimaciju, Misija OEBS je zajedno sa Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava državne zajednice Srbija i Crna Gora, organizovala regionalnu konferenciju u Beogradu kako bi se iznašla konkretna rešenja ovog problema.

U Crnoj Gori Kancelarija u Podgorici je nastavila da radi na finalizaciji i usvajanju Zakona o nacionalnim manjinama. Romska zajednica je i ovde fokus nekih programa koje Kancelarija sprovodi. Uz saradnju sa Mrežom Roma nastavljeno je sa projektom koji za cilj ima razvoj rukovodilačkih kapaciteta Roma. Ovaj projekat obuhvata obučavanje Roma novinara, aktivista nevladinih organizacija i osnivanje Fondacije za stipendiranje Roma. Ova fondacija daje stipendije Romima koji pohađaju srednju školu i fakultete.

Predstavnici nacionalnih manjina su izrazili zabrinutost za budućnost emitovanja programa i objavljivanja informacija na njihovim jezicima. Jedan od razloga za zabrinutost proističe i iz privatizacije koja je u toku, a tiče se štampanih i elektronskih medija koje finansiraju opštine. Misija je podržala obuku kroz radionice koje su organizovane za osoblje uredništva i rukovodstva u nekoliko medijskih kuća u južnoj Srbiji, Vojvodini i Sandžaku. U domenu edukacije, Misija, zajedno sa Visokim komesarom za nacionalne manjine i Ministarstvom za obrazovanje i sport Republike Srbije, sprovodi projekat kojim će se učenicima šestog razreda koji pohađaju škole u južnoj Srbiji, obezbediti novi udžbenici iz istorije.

Mediji

Misija OEBS podržava razvoj profesionalnog i održivog sektora medija, značajne potpore parlamentarne demokratije. Stoga Misija pruža ekspertizu pri značajnim zakonodavnim reformama i obuku profesionalcima sa medija u mnogim oblastima.

U ovom trenutku ima preko 750 radio i televizijskih stanica u Srbiji, što je izuzetno veliki broj u poređenju sa ukupnim brojem stanovnika zemlje. Ovo je uglavnom posledica velikog odlaganja primene Zakona o radio-difuziji, uspostavljanja kompetentnih nadležnih organa za regulativu i sprovođenje sveobuhvatnog zakonskog okvira. S obzirom da samo-regulacija preovladava kada su u pitanju štampani mediji, Misija ima cilj da obezbedi da nezavisni nadležni za regulativu radio-difuzije, uspešno i transparentno rade u Srbiji i u Crnoj Gori, kako bi se na taj način formirali profesionalni i pluralistički mediji.

U Crnoj Gori ovaj proces trenutno dobro napreduje, uz to da Misija prati da li se proces odobravanja licenci odvija u skladu sa važećim zakonima, uključujući i odredbe koje se odnose na zaštitu autorskih prava. U Srbiji je ovaj proces započeo 2005. godine nakon imenovanja članova Saveta za radio-difuziju. Budući da su dobijanje licenci za privatne elektronske medije i raspodelu frekvencija stvari od suštinske važnosti, Misija je davala ekspertiska mišljenja i bila u vezi sa svim kompetentnim nadležnim organima i zainteresovanim stranama, u procesu izrade nacrtu Strategije za razvoj radio-difuzije u Srbiji.

Misija je pažljivo pratila razvoj situacije vezane za privatizaciju opštinskih štampanih i elektronskih medija i pozivala kompetentne nadležne organe da ostanu u potpunosti posvećeni ovom procesu.

Misija je zajedno sa OEBS Predstavnikom za slobodu medija, aktivno zastupala ukidanje krivične odgovornosti za klevetu. Značajan korak napred predstavlja Krivični zakonik Republike Srbije, koji ukida krivične sankcije za dela uvrede i klevete. Naredni korak može biti prebacivanje ovih dela isključivo u domen civilnog zakonodavstva.

U Srbiji je Misija pomagala u kampanji javnog informisanja i učestvovala na seminarima koji objašnjavaju odredbe i mehanizme Zakona o slobodnom pristupu informacijama, kako bi se obezbedila njihova potpuna implementacija. Ovo je sprovedeno uz punu saradnju sa Peverenikom za informacije i mrežom nevladinih organizacija i eksperata, koji su značajno doprineli objavljivanju praktičnog Vodiča kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama i pospešivanju inicijativa koje za cilj imaju približavanje ovog zakona korisnicima. Parlament Republike Crne Gore je u novembru usvojio Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

Misija veruje da Srbija i Crna Gora treba da ima snažne, nezavisne medije koji će biti javni servis građana, u skladu sa evropskom tradicijom, i koji će kroz svoj informativni, obrazovni, kulturni i program na jezicima nacionalnih manjina zadovoljavati potrebe svih građana. Radio Televizija Srbije (RTS) i Radio Televizija Crne Gore (RTCG) prolaze kroz korenite promene. Misija ovim dvema kućama pruža stručne savete i smernice za unutrašnju sistematizaciju i organizacionu transformaciju.

U cilju podizanja standarda novinarstva u Srbiji i Crnoj Gori, Misija je podržala niz programa obuke na teme kao što su izveštavanje o korupciji, organizovanom kriminalu, parlamentu, pravosuđu i životnoj sredini. Ovi programi su uključivali novinare redakcija koji priloge rade na jezicima nacionalnih manjina. Pored toga, širom Srbije je organizovan i niz okruglih stolova, na kojima su prisustvovali predstavnici novinara i policije, sa ciljem prepoznavanja načina za poboljšanje mehanizama njihove komunikacije. Misija je takođe pružila pravnu i tehničku pomoć eksperata koja se odnosi na profesionalne standarde i etiku u novinarstvu.

Ekonomska i ekološka dimenzija

Unapređenje ekonomskog razvoja

Ekonomije Srbije i Crne Gore se polako oporavljaju od posledica političke i socijalne nestabilnosti i međunarodne izolacije. U ekonomiji još uvek preovladavaju kompanije koje su u vlasništvu države i koje se oslanjaju na državne subvencije. Glavni socijalni problem je veliki broj zaposlenih.

Ipak, prema izveštaju Svetske banke, Srbija vrlo dobro napreduje po pitanju značajnih ekonomskih parametara, kao što su borba protiv korupcije i stvaranje dobrog okruženja za strana ulaganja. Misija je svoju pomoć usredsredila na značajne probleme ekonomskog razvoja i politiku države koja se tiče razvoja sektora malih i srednjih preduzeća (SME), pomažući razvoju privatnog sektora, obezbeđujući da poslovno okruženje bude pogodno za rast, izvoz i zapošljavanje i čineći ekonomiju privlačnijom za direktna strana ulaganja.

Jedan od glavnih programa Misije je podrška formiranju "Biznis inkubator centrima" širom Srbije. Biznis inkubator je ustanova koja malim kompanijama pruža sveobuhvatnu podršku, uključujući poslovni prostor, usluge pomoći u poslovanju i mogućnosti umrežavanja.

Misija je, u saradnji sa projektom Svetske banke za razvoj preduzeća u jugoistočnoj Evropi, pokrenula novi krugprograma za mlade preduzetnike. Program, koji pokriva sedam srpskih opština, se naročito fokusira na svest javnosti u vezi sa trgovinom ljudima. Seminari pomažu mladim ljudima da steknu preduzetničke veštine, koje će im pomoći da budu uspešniji na tržištu poslova.

Misija će na osnovu ovih uspeha, kroz različite projekte, i u 2006. godini nastaviti rad na promovisanju razvoja malih i srednjih preduzeća, u cilju ojačanja privatnog sektora.

Zaštita životne sredine

Misija OEBS veruje da se održiv ekonomski razvoj može postići jedino u slučaju da se istovremeno radi i na zaštiti životne sredine. Degradacija životne sredine, zagađenje vodenih površina, vazduha i zemljišta, mogu dovesti do ozbiljnih socijalnih problema. Kao deo procesa stabilizacije i pridruživanja, potrebno je takođe da Vlada uskladi zakonodavstvo sa standardima EU vezanim za životnu sredinu.

Misija je organizovanjem konferencije u saradnji sa Ministarstvom za nauku i zaštitu životne sredine i Udruženjem ekonomista Srbije, promovisala koristi obnovljivih izvora energije u Srbiji i Crnoj Gori. Konferencija je spojila učesnike iz sektora Vlade, bankarstva, poslovanja i medija, kao i međunarodne donatore.

Na Ekonomskom Forumu održanom u septembru u Miločeru, Crna Gora, u saradnji sa lokalnim poslovnim udruženjima, Misija je predstavila pitanja koja se tiču upotrebe obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti. Značaj pravilnog razvoja energetskog sektora i poboljšanje energetske efikasnosti su na Forumu naglašeni kao osnovni parametri podizanja nivoa ekonomske konkurentnosti zemlje na njenom putu ka evro-atlantskim integracijama.

Prvi sastanak visoke Nezvanične radne grupe za energetska bezbednost je održan u u prostorijama Misije OEBS. Tom prilikom su se sastali predstavnici OEBS-a i različitih srpskih ministarstava koja se bave pitanjima obnovljive energije. Glavni zadatak novoformirane Radne grupe je da omogući razmenu ideja između relevantnih srpskih i međunarodnih institucija o pitanjima bezbednosti obnovljivih izvora energije. Grupa takođe može povremeno učestvovati u aktivnostima Radne grupe Vlade Republike Srbije, na zadacima formiranja nacionalne strategije za bolje korišćenje obnovljivih energetskih izvora i za usmeravanje napora različitih ministarstava i nezavisnih eksperata.

U Crnoj Gori, kancelarija Misije je u saradnji sa nevladinim sektorom pokrenula dva projekta, imajući za osnovnu ciljnu grupu učenike osnovnih škola u Podgorici. Ideja ovih projekata je da pospeše edukaciju o životnoj sredini i edukaciju na temu racionalnog korišćenja i potrošnje energije. U Igalu, u Crnoj Gori, Misija je podržala okupljanje oko 400 studenata koji pohađaju fakultete u Srbiji i Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, bivšoj jugoslovenskoj republici Makedoniji, na temu zaštite životne sredine. Održan drugu godinu zaredom, ovaj događaj ima za cilj da ojača veze između studenata sa različitih fakulteta iz regiona zapadnog Balkana, na temu edukacije o životnoj sredini i održivog razvoja.

Misija je doprinela Inicijativi za bezbednost životne sredine (ENVSEC), razvojem studije izvodljivosti za postdiplomske nastave o diplomatiji na temu životne sredine za zemlje zapadnog Balkana (WBC), kao i daljem razvoju Inicijative Sava, sa ciljem pružanja podrške mreži lokalnih aktera.

Misija je pokrenula jednogodišnji program koji podržava UNESCO, sa ciljem poboljšanja standarda izveštavanja i povećanja svesti javnosti o potrebi zaštite životne sredine. Ovaj program obuhvata niz kurseva za obuku novinara, audio-video produkciju, objavljivanje članaka i organizovanje okruglih stolova za urednike. Tokom 2005. godine, Misija je otvorila četiri radionice za usavršavanje novinara štampanih i elektronskih medija iz Srbije i Crne Gore i zemalja u okruženju. Ove praktične radionice su spojile timove novinara sa teritorije bivše Jugoslavije, koji sada vrše zajednička istraživanja problema životne sredine, koji su od regionalnog značaja.